

Voordracht voor de Map wethouder Meliani van 25 mei 2021

Portefeuille
Agendapunt

Kunst en Cultuur, Monumenten en Erfgoed (41)

Do

Onderwerp

Restitutiezaak Kandinsky

Vertrouwelijk

Gevraagde beslispunten

1. Kennis te nemen van de vaststelling van het nieuwe Instellingsbesluit en toetsingskader van de Restitutiecommissie - overeenkomstig het advies van de Commissie Kohnstamm - door de minister van OCW op 22 april 2021.
2. Kennis te nemen van het overzicht van de contactmomenten tussen de advocaten over het voorstel tot herbeoordeling door de Restitutiecommissie van het restitutieverzoek van het werk van Kandinsky.
3. Kennis te nemen van de brief van de advocaat van verzoekers van 30 april 2021, waarin de gemeente Amsterdam in overweging wordt gegeven om het werk vrijwillig te restitueren.
4. In te stemmen met de concept-brief aan de verzoekers, waarbij de gemeente

5.1.21 /
5.2.1

Onderbouwing beslispunten

Ad 1. Nieuw Instellingsbesluit en toetsingskader

De minister van OCW heeft op 22 april 2021 het nieuwe Instellingsbesluit en toetsingskader van de Restitutiecommissie (RC) vastgesteld (bijlage 1). Het nieuwe toetsingskader is conform het advies van de Commissie Kohnstamm vormgegeven. De kern hiervan is:

- *'Als de oorspronkelijke eigenaar een particulier is die tot een vervolgte bevolkingsgroep behoorde, wordt onvrijwillig bezitsverlies aangenomen indien het bezitsverlies in Nederland na 10 mei 1940, in Duitsland na 30 januari 1933 of in Oostenrijk na 13 maart 1938 heeft plaatsgevonden, tenzij nadrukkelijk anders blijkt.'*
- *'Als onvrijwilligheid van het bezitsverlies voldoende aannemelijk is en het cultuurgoed niet in het bezit is van de Staat, beoordeelt de Restitutiecommissie of de bezitter bij de verwerving van het cultuurgoed **te goeder trouw was** ten aanzien van de herkomst van het cultuurgoed. Als de bezitter echter afziet van een beroep op goede trouw, adviseert de Restitutiecommissie zonder onderzoek van de goede trouw tot restitutie.'*

Ten aanzien van dit laatste punt is het goed te realiseren wat de Commissie Kohnstamm heeft geadviseerd over het doen van beroep op goede trouw: *"De evaluatiecommissie is van oordeel dat het Rijk of een decentrale overheid geen beroep op verwerving te goeder trouw zou moeten doen indien verwerving heeft plaatsgevonden onder omstandigheden die naar huidige maatstaven niet aanvaardbaar zouden zijn."*

Ad 2. Overzicht contactmomenten

Voordracht voor de Map wethouder Meliani van 25 mei 2021

Op 19 februari 2021 is de raadsbrief met de reactie van het college op het rapport van de Commissie Kohnstamm uitgegaan. Daarin staat:

'Dit betekent dat het college pleit voor een herbeoordeling door de Restitutiecommissie van het restitutieverzoek van het werk 'Bild mit Häusern' van Wassily Kandinsky aan de hand van een aangepast beoordelingskader. Voor een herbeoordeling van een restitutieverzoek waarover reeds een bindend advies is gegeven, is medewerking en instemming vereist van de verzoekers. Het college zal met de verzoekers in contact treden.'

Naar aanleiding van het pleidooi van het college om een herbeoordeling van het restitutieverzoek door de RC te laten plaatsvinden, zijn er sinds de raadsbrief diverse contactmomenten geweest tussen de advocaat van de gemeente en de advocaten van de verzoekers. Ook zijn er contacten geweest tussen de gemeente en de Restitutiecommissie over de procedure rond een mogelijke herbeoordeling door de Restitutiecommissie. Een overzicht van de contactmomenten treft u aan in bijlage 2.

Ad 3. Brief van verzoekers d.d. 30 april 2021

Op 30 april 2021 heeft de advocaat van de verzoekers een brief aan de advocaat van de gemeente gestuurd (bijlage 3). Kern van de brief is:

- §1.21 / §2.1

De verzoekers doen met de brief een beroep op de gemeente om het werk vrijwillig te restitueren. Naar aanleiding van een eerder verzoek tot schikking in de restitutiezaak Kandinsky heeft het college besloten niet tot vrijwillige teruggave over te gaan. De argumenten om niet zelfstandig tot restitutie over te gaan zijn:

1. Op het moment dat de gemeente zelfstandig besluit tot restitutie treedt de gemeente zelf in de beoordeling van het criterium onvrijwillig bezitsverlies door omstandigheden die direct verband hielden met het naziregime, terwijl de RC een daartoe door de minister van OCW opgerichte en ingestelde commissie is.
2. De Restitutiecommissie bezit de kennis, onderzoeksmogelijkheid en deskundigheid om verzoeken tot restitutie te beoordelen.
3. De Commissie Kohnstamm heeft niet geadviseerd om de Restitutiecommissie niet in stand te laten. Door aan de herbeoordeling door de Restitutiecommissie vast te houden, bereikt de gemeente dat er een vaste lijn en vast toetsingskader is waarop verzoeken om restitutie worden beoordeeld.
4. De motivering van de RC in het Bindend advies is gebaseerd op het oude toetsingskader. Die motivering past niet op het nieuwe toetsingskader.

Agendapunt Do

Map wethouder Meliani

Voordracht voor de Map wethouder Meliani van 25 mei 2021

Op 16 februari 2021 heeft het college besloten in te stemmen met het – in samenspraak met de claimanten – doen van een verzoek aan de Restitutiecommissie om een (her)beoordeling te doen van het restitutieverzoek inzake het kunstwerk van Kandinsky op basis van het nieuwe – door de minister vast te stellen – toetsingskader. Als wordt overwogen om af te wijken van de door het college besloten lijn om tot een herbeoordeling van het restitutieverzoek te komen, moet dit aan de het college en de raad (voor wensen en bedenkingen) ter besluitvorming worden voorgelegd.

Ad 4. Concept-brief gemeente

Op de brief van de verzoekers van 30 april 2021 moet worden gereageerd. Verzoekers zijn nog niet bereid om in te stemmen met een herbeoordeling van het restitutieverzoek

5.1.21 /
5.2.1

Als reactie van de gemeente op de brief van de erven van 30 april 2021 is een concept-brief opgesteld (bijlage 4). De hoofdpunten van de concept-brief zijn:

• 5.1.21 /
5.2.1

•

•

•

•

•

Agendapunt Do

Map wethouder Meliani

Voordracht voor de Map wethouder Meliani van 25 mei 2021

- De gemeente stelt nogmaals voor in overleg te treden over een herbeoordeling van het verzoek tot restitutie door de Restitutiecommissie en de in dat verband te maken afspraken.

Gevraagde beslissing

U wordt gevraagd in te stemmen met de bijgevoegde concept-brief waarin de gemeente toezegt bij de herbeoordeling door de RC af te zien van een beroep op de goede trouw ten tijde van de verwerving van het werk. Dit laatste indachtig het advies van de Commissie Kohnstamm. Hierbij maakt u gebruik van het bij besluit van 16 februari 2021 door het college toegekende mandaat.^[2]

[1] *De verzoekers hebben in de rechtbankprocedure betoogd dat leden van de RC banden met het Stedelijk Museum Amsterdam zouden hebben, waardoor een onafhankelijk oordeel over het restitutieverzoek niet mogelijk was. De rechtbank heeft geoordeeld dat dit betoog ten aanzien van belangenverstrengeling faalt.*

[2] *In het collegebesluit van 16 februari 2021 over de evaluatie van het restitutiebeleid door de Commissie Kohnstamm bent u gemandateerd om te besluiten tot het aangaan van een (vaststellers)overeenkomst met de claimanten van Bild mit Hausern van Kandinsky om de Restitutiecommissie een (her)beoordeling op basis van het aangepast toetsingskader te laten verrichten, waarbij u tevens, indachtig het advies van de commissie Kohnstamm kan besluiten tot het afzien van het doen van een beroep op verwerving te goeder trouw.*

Volgende processtappen

Na akkoord op de tekst van de concept-brief zal de brief door de advocaat van de gemeente aan de advocaat van de verzoekers worden gestuurd.

Advies / afstemming

Afstemming met DJZ ^{5.1.2,e} ().

Documenten

Registratienr.	Naam
AD2021-052236	2021-05-25 - Bijlage 1 - Instellingsbesluit Restitutiecommissie 2021.pdf (pdf)
AD2021-052237	2021-05-25 - Bijlage 2 - Contactmomenten.docx (msw12)
AD2021-052238	2021-05-25 - Bijlage 3 - Brief van verzoekers aan gemeente - 30 april 2021.pdf (pdf)
AD2021-052239	2021-05-25 - Bijlage 4 - Conceptbrief van gemeente aan verzoekers.DOCX (msw12)
AD2021-052221	Map wethouder Meliani Voordracht (pdf)

Behandelend ambtenaar of indienend raadslid (naam, telefoonnummer en e-mailadres)

^{5.1.2,e} , 06 - ^{5.1.2,e} @amsterdam.nl

Uitslag